

KONČNI OSNUTEK 5.5.2015

Program dela evropskih socialnih partnerjev 2015-2017

'PARTNERSTVO ZA VKLJUČUJOČO RAST IN ZAPOSLOVANJE'

UVOD

Evropska unija je na razpotju. V nekaterih državah, zlasti v tistih, ki jih je kriza bolj prizadela, so v zadnjih letih vidni znaki počasnega okrevanja, toda v mnogih državah članicah mu manjka zagona, nekatere države članice pa so v deflaciji. Finančna kriza, ki je v letu 2008 udarila Evropsko unijo - in se nato spremenila tudi v ekonomsko in socialno - ima še naprej hude posledice; februarja 2015 je bilo v EU registriranih 23,8 milijona brezposelnih - od teh je bilo približno 4,85 milijona mladih v starosti do 25 let - in številna podjetja, tudi srednja in mala, še vedno zapirajo vrata. Treba bo veliko več naporov, da bo EU dosegla ravni nezaposlenosti pred krizo, denimo v letu 2008, ko je bilo nezaposlenih 16,2 milijona ljudi.

Premagati bo treba več pomembnih izzivov evropskih politik, da bo Evropa lahko v celoti izkoristila potenciale za rast in zaposlovanje: okrepiti bo treba javne in zasebne investicije ter rast, ustvariti več in boljših delovnih mest; postaviti industriji v Evropi prenovljene ambicije; vlagati v visoko učinkovite javne storitve; prizadevati si za stabilnost javnih financ in uravnotežene javne proračune; povečevati aktivno delovno silo, da bomo kos izzivu demografskih sprememb; spodbujati produktivnost in dosegati boljše delovne razmere; zagotavljati vzdržnost in dostopnost sistemov socialnega varstva vsem državljanom; vlagati v raziskave in razvoj ter v izobraževanje in usposabljanje, da se bo zmanjšal osip v šolah; doseči, da bodo izobraževalni sistemi - tudi na najvišjih stopnjah - dostopni brez diskriminacije; dosegati boljše učne rezultate in inovativnejša podjetja; in priznavati dejstvo, da socialni dialog spodbuja rast in zaposlovanje.

Projekt Val Duchesse, ki ga je l. 1985 vpeljala Komisija, je privedel do medpanožnega socialnega dialoga v Evropski uniji. Sporazum, ki so ga evropski socialni partnerji dosegli leta 1991 in je bil leta 1992 vključen v Maastrichtsko pogodbo, je pozval k znatno močnejši vlogi socialnih partnerjev pri oblikovanju in uresničevanju socialne in zaposlovalne politike Skupnosti. Nato so evropski socialni partnerji razvili tudi bolj avtonomen dialog, z večjo raznolikostjo instrumentov. Socialni dialog je eden od nosilnih stebrov socialnega modela Evropske unije.

Danes se mora evropski socialni dialog razvijati naprej, da bo odražal potrebe še bolj raznolikih ekonomskih in družbenih razmer v razširjeni Evropski uniji in da se bo nanje lahko odzival. EU, države članice in socialni partnerji bi se morali prednostno posvetiti ukrepom za doseganje oprijemljivega napredka pri spodbujanju globalne konkurenčnosti Evrope ter vključujoče rasti in zaposlovanja v Evropi. Gospodarsko upravljanje in nedavno napovedano stalno sodelovanje evropskih in nacionalnih socialnih partnerjev v njem - kar pomeni posvetovanje s socialnimi partnerji v ključnih trenutkih tega postopka - obenem predstavljata pomemben izziv za socialne partnerje na nacionalni in evropski ravni.

To je peti dvostranski program dela evropskih socialnih partnerjev.¹

Socialni partnerji imajo med drugim pomembno vlogo pri izboljševanju delovanja trgov dela. Socialni dialog v nekaterih državah je pod pritiski. Pričujoči peti program dela postavlja za cilj tudi njegovo krepitev na vseh ustreznih ravneh.

Socialni dialog je zdaj še posebej potreben za doseganje rešitev, ki so pravične, odgovorne in učinkovite, prispevajo h gospodarskemu okrevanju in vzpostavljajo socialno kohezijo. Za doseganje rezultatov sta potrebni lastna odgovornost socialnih partnerjev in razumevanje skupnih ciljev pri ustvarjanju vključujoče rasti in zaposlovanja, pa tudi krepitev položaja Evrope v globalnem gospodarstvu in spodbujanje blaginje ter socialne kohezije v Evropi.

V tem smislu si bomo prizadevali za:

- Reševanje navedenih izzivov z avtonomnim prispevanjem k politikam, ki neposredno ali posredno vplivajo na zaposlovanje in na trge dela.
- Spodbujanje in krepitev razvoja avtonomnega socialnega dialoga v evropskih državah na medstrokovnih, sektorskih ravneh in v podjetjih, v skladu z nacionalnimi praksami in odnosih med delodajalci in delojemalci.
- Nadaljnje delovanje na dvostranskih in tristranskih ravneh in sprejemanje možnih prihodnjih predlogov in pobud Evropske komisije - med drugim tudi takšnih, ki so rezultat delovnih programov Komisije – kot njihove podlage.
- Razvijanje naše vloge v poteku evropskega semestra, za kar je nujno tesnejše in bolj poglobljeno sodelovanje med evropskimi in nacionalnimi nivoji socialnih partnerjev, tudi v okviru Odbora za socialni dialog.

Evropski socialni partnerji lahko sklenejo, da se bodo lotili tudi reševanja problemov, ki niso zajeti v tem programu dela, in preučijo druga sredstva za ukrepanje po posvetovanjih Evropske komisije v skladu s členi 154-155 Pogodbe o Evropski uniji.

1. Spodbujanje aktivnega staranja in medgeneracijskega sodelovanja

V odgovor na demografski izziv in aktivno staranje je treba izvajati ukrepe, kjer so ti potrebni, na nacionalnih in sektorskih ravneh ter na ravni podjetij, da se starejšim delavcem olajša tvorno sodelovanje in ostajanje na trgu dela, sočasno pa poskrbeti, da se sprejmejo ukrepi, ki naj olajšajo medgeneracijsko prehajanje v razmerah visoke nezaposlenosti mladih.

Zmožnosti starejših delavcev, da ostanejo dlje na trgu dela in da so kar najdlje zdravi in aktivni, je treba znatno izboljšati.

Evropski socialni partnerji prav tako upoštevajo okvir ciljev zaposlovanja, ki so del strategije Evropa 2020.

Evropski socialni partnerji so to vprašanje preučili predvsem v okviru evropskega leta za aktivno staranje v letu 2012 in se na podlagi okvira za ukrepanje na področju zaposlovanja mladih pogajali v letu 2013. Znotraj tega programa bodo nadalje razpravljali o praksah in ukrepih, ki jih je treba obravnavati, med drugim o naslednjih ključnih vprašanjih:

¹ BUSINESSSEUROPE, CEEP, UEAPME in ETUC (ter povezovalni odbor Eurocadres/ CEC)

- **Aktivno staranje:** Obravnavanje ukrepov in delovnih razmer s ciljem spodbujanja in omogočanja starejšim delavcem, da ostajajo dlje na trgu dela ali da se nanj vrnejo, na primer: prilagodljiv delovni čas, postopno prehajanje v upokožitev, nadgrajevanje/posodabljanje znanj in veščin, predpisov o varovanju zdravja in varnosti na delovnem mestu ter ukrepi, kot so fizična in organizacijska prilagoditev delovnih mest z namenom, da se delavcem omogoči dlje trajajoča delovna zmožnost. Vse to bi bilo treba storiti v skladu z določbami socialne varnosti in socialne zaščite in z informacijskimi ter posvetovalnimi postopki.
- **Upravljanje nadomeščanja starejših delavcev z mlajšimi:** Upravljanje posledic na trgu dela vsled naraščajočega števila delavcev, ki se upokojujejo, predvsem v smislu zaposlovanja novih, priložnosti za mlade, ki se vključujejo na trg dela, in potrebe po učinkovitejšem vključevanju brezposelnih.
- **Mentorstvo:** Spodbujanje ustreznih postopkov upravljanja človeških virov z vidika sprejemanja, informiranja in vključevanja novih delavcev v podjetjih, denimo tako, da se jim dodeli referenčna oseba / mentor, kar naj olajša potek njihovega vključevanja v podjetje in na delovno mesto, ter predvidevanje potreb po znanjih in veščinah.
- **Prenos znanj in veščin:** Razvijanje usposabljanja, ukrepov vseživljenjskega učenja, ki so usmerjeni v prenašanje znanj in veščin med starejšimi in mlajšimi delavci, sektorsko in po podjetjih, s ciljem kot je npr. odpravljanje razkoraka med ponudbo in povpraševanjem po znanjih in veščinah, zlasti na področjih in v sektorjih z visokim številom nezapolnjenih delovnih mest.

Dlje trajajoče opravljanje poklicnega dela bi pripomoglo k ohranjanju vzdržnosti in primernosti pokojnin, k socialni vključenosti in koheziji ter medgeneracijski solidarnosti v Evropi.

Evropski socialni partnerji se bodo pogajali o avtonomnem okvirnem sporazumu.

Ob začetku pogajanj bodo pripravili skupen seminar za ugotavljanje dejstev. S tem želijo zagotoviti, da bodo različne razmere na trgih dela po Evropi upoštevane z dolžno skrbnostjo, in okrepiti odgovornost nacionalnih socialnih partnerjev.

2. Spodbujanje boljšega usklajevanja poklicnega, zasebnega in družinskega življenja ter enakosti med spoloma, da se zmanjša razkorak pri plačah med spoloma.

Doseganje boljšega ravnovesja med poklicnim in zasebnim življenjem je pomemben izziv politike za Evropsko unijo, za države članice, socialne partnerje in družbo na splošno. Čeprav ostajajo razpoložljivost, kakovost in dostopnost ustreznih storitev socialnega varstva in infrastruktur še naprej ključne, je potreben celosten in ambiciozen pristop k politikam usklajevanja, da se doseže naslednje:

1) Večja udeležnost žensk na trgu dela in manjše razlike v plačah med spoloma. Razkorak v plačah med spoloma je večplasten pojav, ki ga povzročajo številni vzroki, med drugim vodoravna in navpična segregacija trga dela, pomanjkanje ustanov za varstvo otrok, neenako breme družinskih in gospodinjskih obveznosti, diskriminacija in spolni stereotipi na delovnem mestu.

2) Družinam moramo omogočiti boljše usklajevanje dela, zasebnega in družinskega življenja.

Evropski socialni partnerji so se že tvorno vključili v to razpravo, med drugim v okviru njihovega skupnega sporazuma o starševskem dopustu, kakor tudi okvirnih ukrepov za enakost spolov, ki vključujejo pripravo spletnega orodja za enakost spolov v letu 2014 in skupno pismo o varstvu otrok. Na nacionalnih ravneh so v minulih letih izvedli številne nove ukrepe za spodbujanje boljšega usklajevanja dela in zasebnega življenja, nekateri izzivi pa ostajajo.

V okviru tega programa dela bodo evropski socialni partnerji storili naslednje:

- Nadgrajevali bodo tretjo prednostno nalogo v smislu ukrepov za enakost med spoloma iz leta 2005, glede podpiranja ravnovesja med delom in zasebnim življenjem: pripravili bodo seminar za ugotavljanje dejstev, ki naj pripomore k določanju in spodbujanju uveljavljanja dopusta, dogovarjanju glede dela in ustanov za varstvo otrok, kar koristi delodajalcem in delavcem.
- Organizirana bo izmenjava nacionalnih praks socialnih partnerjev in obstoječih zakonodaj, da se izboljša baza znanja na področju enakega plačila za enako vredno delo med moškimi in ženskami, z obravnavo dejavnikov, ki prispevajo k spolno nevtralnim sistemom plač.

Dogovorili se bodo o skupnih sklepih, ki bi lahko vključevali napotke in druge nadaljnje pobude ter, kjer je ustrezno, priporočila javnim organom.

3. Mobilnost in migracije

EU bi morala storiti več, da delavcem v Evropi olajša mobilnost in izboljša politično sprejemanje mobilnosti z odpravljanjem vrzeli v evropskih in nacionalnih pravilih ter problemov v njihovem izvajanju, ki vodijo v zlorabe. Evropski socialni partnerji bodo še naprej prispevali k tej razpravi in bodo preučili skupne ukrepe, ki presegajo njihovo redno sodelovanje v svetovalnih odborih Komisije, povezane s prostim pretokom delavcev.

Evropski socialni partnerji so pripravljeni sodelovati v prizadevanjih Komisije in Sveta pri razvoju svežnja za mobilnost in prenovi politike EU o zakonitem priseljevanju na način, ki je v prid tako delodajalcem kot delavcem, in bodo preučili tudi skupne ukrepe, ki presegajo okvire te pobude.

4. Investicijski sveženj in krepitev industrijske baze v Evropi

Skupne naložbe v Evropski uniji so med krizo upadle za približno 18 %, kar zavira okrevanje, ustvarjanje zaposlitev in cilje Evrope 2020. Danes nujno potrebujemo več javnih in zasebnih investicij, in te morajo biti bolj komplementarne kot nadomestne. Po oceni Komisije je investicijski primankljaj v minulih nekaj letih znašal od 230 do 370 milijard evrov letno. Evropski investicijski načrt v obsegu 315 milijard evrov v obdobju treh let je torej nujen prvi korak, ki lahko sproži samospodbujevalno rast. Predvideti je treba nove in učinkovite instrumente.

Pobuda Komisije daje poudarek zelo ciljno naravnanim naložbam v raziskave in razvoj, rast spodbujajoče infrastrukture kot so obnovljivi viri energije in energetska učinkovitost, prevoz, širokopasovne povezave ter izobraževanje in usposabljanje. Komisija namerava usmeriti znaten znesek investicij v projekte, ki lahko pripomorejo, da se bo mogoč mladi rod vrnil na delo in k podobnim zaposlitvam.

Vzporedno s tem je Evropska unija določila smer za industrijski preporod v Evropi, ki bi v letu 2020 s proizvodnimi dejavnostmi, vključno z malimi in srednje velikimi podjetji, ustvaril najmanj 20 % GDP-ja. Investicijski sveženj bi tako, zlasti v nekaterih sektorjih in vrednostnih verigah, v celoti prispeval k oživitvi evropske industrijske baze. V letih do 2020 bi okolju prijazno gospodarstvo lahko imelo pozitiven učinek na ustvarjanje zaposlitev, če se vzpostavijo ustrezne politike, da bo čim več priložnosti za nizkoogljično gospodarstvo oziroma varčevanje z energijo in viri, tveganja za podjetja pa čim manjša. Cilj je poskrbeti, da se bodo upoštevali izzivi trgov dela, ki izhajajo iz novih energetske in podnebne politik.

Načrt Evropske unije mora dajati prednost investicijam in prispevati k boljšim razmeram zanje, da bodo lahko hitro ustvarjale pogoje za nastajanje delovnih mest in kakovostnih dobrin ter

storitev. Umikanje preprek za investicije v Evropi pomeni poskrbeti za predpise, ki zagotavljajo pravno varnost; spodbujati rast in zaposlovanje, zlasti v državah, ki jih je kriza bolj prizadela; zmanjšati nepotrebno birokracijo; omogočiti boljši dostop do financ ter uresničiti enotni trg na področjih, kot sta digitalno gospodarstvo in energetska unija.

Ambiciozne investicije bodo potrebne tudi za npr. družbene infrastrukture, posebej za zdravstvene in socialne storitve. Zlasti investiranje v ustanove za varstvo in oskrbo je bistvenega pomena za spodbujanje boljšega ravnovesja med delom in zasebnim življenjem. Evropski socialni sklad in drugi namenski finančni programi EU, kot npr. Youth Employment Initiative ali Erazem +, so pomembni nosilci finančne podpore Evropske unije nujno potrebnim družbenim naložbam.

Primerno, neodvisno in pregledno upravljanje Evropskega sklada za strateške naložbe – EFSI – je, kjer je to ustrezno, enako pomembno kot sodelovanje socialnih partnerjev. Da bo načrt obrodil sadove s pričakovanim visokim učinkom, moramo z izbiro projektov zagotoviti, da bodo podprti strateški cilji rasti in zaposlovanja.

Evropski socialni partnerji, ki so ločeno obravnavali investicijski sveženj, bodo tudi v prihodnje tvorno prispevali, tako dvo- kot tudi tristransko, k pripravi načrta investicij, predvsem s ciljem, da se zagotovijo optimalni rezultati v smislu rasti in ustvarjanja delovnih mest.

5. Znanja, potrebna v digitalnem gospodarstvu

Socialni partnerji bodo izmenjali poglede, kako doseči, da bomo imeli boljše izobraženo, usposobljeno in kvalificirano delovno silo, boljše rezultate v smislu osnovnih kompetenc, s katerimi bomo kos izzivom današnjega in jutrišnjega trga dela. Da se odpravi neuskklajenost med ponudbo znanj in povpraševanjem, je med drugim nujno treba poskrbeti, da bodo na razpolago ustrezni viri za vseživljenjsko učenje na podlagi skupne delitve stroškov.

Ključno je tudi priznavanje priložnostnega in neformalnega učenja. Ustrezno usmerjanje mladih, ki se izobražujejo in usposablajo, s ciljem spodbujanja nemotenega prehajanja na trgu dela, je prav tako ključno za odpravljanje neuskklajenosti v ponudbi in povpraševanju po znanjih in veščinah.

Socialni partnerji bodo izmenjali poglede na posebno vprašanje digitalnih veščin, ki zajema tudi vlogo digitalnega učenja in učenja na daljavo, odprte izobraževalne vire in e-storitve. Izmenjava bi morala zajeti tudi poti do usposabljanja in kvalifikacij ter dobre prakse.

Krovni okvir za to delo je okvir ukrepov iz leta 2002 za vseživljenjsko razvijanje veščin in znanj. Dvostranske izmenjave o teh vprašanjih, s ciljem spodbujanja obojestranskega učenja, bodo organizirane med nacionalnimi socialnimi partnerji, kjer bo to ustrezno, v okviru Odbora za socialni dialog. V letu 2016 bomo preučili tudi nadaljnje analitično delo na področju vseživljenjskega učenja kot sestavnega dela naslednjega cikla integriranih projektov.

6. Aktivne politike trga dela

Eden od vidikov zagotavljanja večje zaposljivosti je vzpostavljanje učinkovitih aktivnih politik trga dela, ki dajejo iskalcem zaposlitve potrebno podporo in učinkovite spodbude za zaposlovanje.

Na današnjih trgih dela je bolj kot kdajkoli treba poskrbeti tudi za to, da bodo ljudje imeli potrebne veščine in sposobnosti za prilagajanje spremembam, za vstop, ostajanje in napredovanje na trgu dela; aktivne politike trga dela bi morale prispevati tudi k temu cilju.

Aktivne politike trga dela vključujejo vrsto instrumentov in ukrepov, kot so javne in zasebne službe za zaposlovanje, spodbude na delovnem mestu, spodbude za zagon podjetja, delitev delovnega mesta, kroženje na delovnih mestih, usposabljanje ali posebna pomoč prikrajšanim

skupinam na trgu dela. Aktivne politike trga dela so zasnovane in se izvajajo z vključevanjem nezaposlenih in nedejavnih oseb v delovno prebivalstvo in podpirajo mobilnost trga dela. Zaradi raznolikosti individualnih potreb so za doseganje pozitivnih rezultatov nujne individualne podporne storitve in individualno prilagojene poti za poklicno vključevanje. Zaradi zagotavljanja obstoja učinkovitih aktivnih politik trga dela je potrebno, da se dajo na razpolago zelo ciljno naravnani viri.

Vsi ti ukrepi so ključni za lajšanje aktivnega iskanja zaposlitev, saj bolje usklajujejo ponudbo in povpraševanje delovne sile, posebej za dolgotrajno brezposelne in za mlade, tudi v kontekstu tekočega izvajanja jamstvenih shem za mlade.

Ob upoštevanju navedenega bodo evropski socialni partnerji izmenjali poglede, med drugim tudi v okviru Odbora za socialni dialog, na učinkovitost in kakovost aktivnih politik trga dela z namenom olajšati prehajanje iz brezposelnosti v zaposlenost in k več in boljšim zaposlitvam.

7. Spodbujanje vajeništva za povečevanje zaposlovanja mladih

V letu 2014 so evropski socialni partnerji sprejeli okvir ukrepov za odpravljanje nezaposlenosti mladih, ki se bodo nadaljevali na nacionalnih ravneh, dokler ukrepi ne bodo sprejeti.

Od tedaj so se vključevali v dejavnosti, povezane z vajeništvom kot sestavnim delom integriranih projektov, v obdobju 2014-2016. To delo bo najprej potekalo ločeno, v nadaljevanju pa bo obravnavano na skupni konferenci v letu 2016. Na tej podlagi bodo evropski socialni partnerji raziskali možnosti nadaljnjih skupnih aktivnosti, tudi glede doseganja višjih ravni zaposlitvene mobilnosti vajencev v Evropi.

8. Zavezanost pospeševanju razvijanja sposobnosti in boljših rezultatov v izvajanju ukrepov

Več kot deset let po sprejetju prvega avtonomnega okvirnega sporazuma, in z Evropsko unijo, ki se je razširila na 28 držav članic, so postopki izvajanja ukrepov osvetlili več izzivov, ki jih moramo preseči.

Evropski socialni partnerji bodo še naprej razvijali skupno razumevanje instrumentov socialnega dialoga v Evropski uniji in kako lahko pozitivno vplivajo na različne ravni socialnega dialoga tako, da ga razvijajo in krepijo. Močni, neodvisni in reprezentativni socialni partnerji so ključni dejavnik tega procesa.

Zavedajo se, da so potrebni večji napor za zagotavljanje učinkovitega in uspešnega uresničevanja zavez, ki so jih prevzeli s procesom pogajanja o avtonomnih sporazumih v vseh državah članicah, v skladu s postopki in praksami, ki jih uporabljajo delodajalci in predstavniki delavstva v državah članicah.

Evropski socialni partnerji bodo oblikovali (geografsko uravnoteženo) podskupino, pooblaščen za preučitev in izvajanje instrumentov avtonomnega socialnega dialoga. Sestajala se bo v okviru vsake seje Sveta za trajnostni razvoj in mu redno poročala ter predlagala podporne ukrepe s ciljem doseganja boljših rezultatov izvajanja in pokritosti v vseh državah članicah.

Poleg tega bodo evropski socialni partnerji v skladu z individualnim notranjim upravljanjem začeli izvajati in usklajevati razvoj usmeritev zato, da se dosežejo boljši rezultati izvajanja v državah, kjer je potreben napredek, vključno z izmenjavo nacionalnih praks.

Tudi v okviru integriranih projektov so evropski socialni partnerji soglašali, da bodo dodatno okrepili prizadevanja, da se izboljša izvajanje njihovih avtonomnih sporazumov s pristopom, ki pokriva vseh 28 držav članic, osredotoča pa se na 8 do 10 držav članic, v katerih je bila v

NON-OFFICIAL

preteklosti zaznana odsotnost izvajanja ukrepov oziroma njihovo pomanjkljivo izvajanje. To bo vključevalo:

- pregled trenutnega stanja izvajanja avtonomnih sporazumov v 28 državah članicah;
- nov pristop, usmerjen na 8-10 držav, v katerih je bila zaznana odsotnost ali pomanjkljivo izvajanje ukrepov, vključno z obiski v do 5 državah, za katere upamo, da bodo prispevali k dejanskemu napredku.

Na koncu, če bo po dveh letih delovanja te podskupine videti, da okvirni sporazumi niso bili zadovoljivo udejanjeni, bodo socialni partnerji preučili dodatne podporne ukrepe za izboljšanje rezultatov njihovega izvajanja.
